

Десятнюк О. М.

доктор економічних наук, професор, ректор
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ЕЛЕКТРОННИЙ АУДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Система податкового адміністрування в умовах становлення цифрової економіки поступово трансформується від паперово-орієнтованих процедур контрольних дій до моделей, заснованих на електронному обміні структурованими даними. Така трансформація передбачає ширше застосування автоматизованих систем, підвищення оперативності опрацювання інформації та посилення прозорості взаємодії між суб'єктами господарювання і державними інституціями. В Україні для збільшення контрольних і аналітичних цілей зазначені процеси актуалізуються через розвиток електронного аудиту та його імплементацію [3]. Фіскальна політика тісно пов'язана з розвитком Е-аудиту. Фіскальні цілі визначають, навіщо модернізувати податкове адміністрування, адже державі важливо забезпечити стабільні надходження, зменшити втрати від помилок та підвищити результативність контролю без надмірного зростання адміністративних витрат. Саме тому акцент поступово зміщується від паперових процедур і фрагментарних перевірок до цифрових інструментів, які дозволяють працювати з даними швидше, точніше й більш прозоро.

Е-аудит у цьому контексті виступає інструментом реалізації фіскальної політики, оскільки підтримує ризик-орієнтований підхід до контролю і пріоритет отримують ті платники та операції, де ймовірність порушень є вищою. О. Л. Денисенко, К. В. Безверхий, К. О. Назарова стверджують, що запровадження Е-аудиту в Україні в умовах воєнного стану може забезпечити

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

низку функціонально важливих результатів для системи податкового адміністрування. По-перше, воно створює передумови для поглиблення та інституційного закріплення ризик-орієнтованих підходів під час планування й проведення податкових перевірок суб'єктів господарювання, що підвищує адресність контрольних заходів. По-друге, використання цифрових інструментів і структурованих масивів даних сприятиме зростанню оперативності та точності контрольних процедур, оскільки частина перевірок може виконуватися автоматизовано на основі формалізованих правил і аналітичних алгоритмів [1].

Державна податкова служба України продовжує апробацію функціональних можливостей системи електронного аудиту. Станом на 6 червня 2025 року у межах тестового режиму до системи було подано 261 стандартний аудиторський файл SAF-T UA від 34 платників податків, що свідчить про поступове розширення практики використання цього інструмента та накопичення даних для перевірки технологічних і методичних процедур опрацювання. Окремо зазначається, що 44 файли SAF-T UA надійшли від великих платників, з якими ДПС уклала меморандуми про участь в експерименті із запровадження процедури Е-аудиту, що підкреслює роль великого бізнесу як ключового учасника тестування та відпрацювання стандартів взаємодії в межах нової цифрової моделі податкового контролю [2]. Водночас, для бізнесу впровадження електронного аудиту означає зростання вимоги до цифрової досконалості обліку та необхідності посилення внутрішнього контролю з метою збереження цифрових даних. Впровадження цифрових інструментів контролю електронної звітності формує комплекс взаємопов'язаних факторів, які одночасно трансформують систему обліку й управління. Водночас цифровізація створює і нові виклики, а саме виникають додаткові витрати та інформаційні ризики, пов'язані з ліцензіями, підтримкою, оновленнями програмного забезпечення, навчанням персоналу, кібербезпекою, збереженням і захистом даних і електронних підписів. У таблиці 1 подано дослідження переваг та

XIV Міжнародна науково-практична дистанційна конференція
«Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія»
5 грудня 2025 року, м. Тернопіль

ризиків, які виникають у період адаптації інформаційних ресурсів до цифрових вимог електронної звітності і електронного аудиту.

Таблиця 1

**Переваги та загрози для бізнесу при впровадженні Е-звітності та
Е-аудиту**

Напрямок вдосконалення	Переваги для бізнесу	Загрози для бізнесу
Якість даних	Уніфікація довідників та стандартизований підхід до заповнення даних	Додатковий час для впровадження
Автоматизація процесів	Зменшення ручного введення, економія часу бухгалтерії	Додаткова вартість впровадження
Комплаєнс та внутрішній контроль	Контроль підписів та відправки, зберігання квитанцій, зменшення штрафних ризиків за рахунок дисципліни	Потрібні додаткові внутрішні стандарти, навчання, розмежування доступів
Документообіг	Електронні сліди та структуровані дані полегшують підготовку до перевірок і захист	Неповні або некоректні дані в системах стають доказом проти бізнесу
Кібербезпека	Можливість централізованого контролю доступів і дій користувачів	Ризик втрати даних, потреба в резервному копіюванні, розробці політики безпеки

Запровадження Е-аудиту в Україні може створити значний позитивний ефект для економіки. Передусім це підсилить відкритість податкового адміністрування і створить правила контролю більш зрозумілими та однаковими для всіх учасників ринку. Як наслідок, покращиться інвестиційна привабливість країни, а взаємодія між державою та бізнесом стане більш прогнозованою, що сприятиме зростанню взаємної довіри.

Е-аудит також здатен перетворитися на дієвий механізм підтримки бюджетної стабільності, оскільки дозволяє ефективніше виявляти ризикові операції та зменшувати втрати від порушень і помилок.

Список використаних джерел

1. Денисенко О. Л., Безверхий К. В., Назарова К. О. Електронний аудит платників податків в умовах воєнного стану: нові виклики для бізнесу. Ефективна економіка. 2023. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2023_2_19
2. Запровадження Е-аудиту. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/natsionalna-strategiya-dohodiv/904232.html>
3. Національна стратегія доходів до 2030 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 року № 1218-р. URL: https://mof.gov.ua/uk/national_income_strategy-716
4. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII в поточній редакції від 19.10.2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
5. Слюніна Т. Л., Плетньова Є. С. Впровадження електронних перевірок (е-аудит) та їх особливості. Бізнес Інформ. 2025. № 4. С. 382-388